

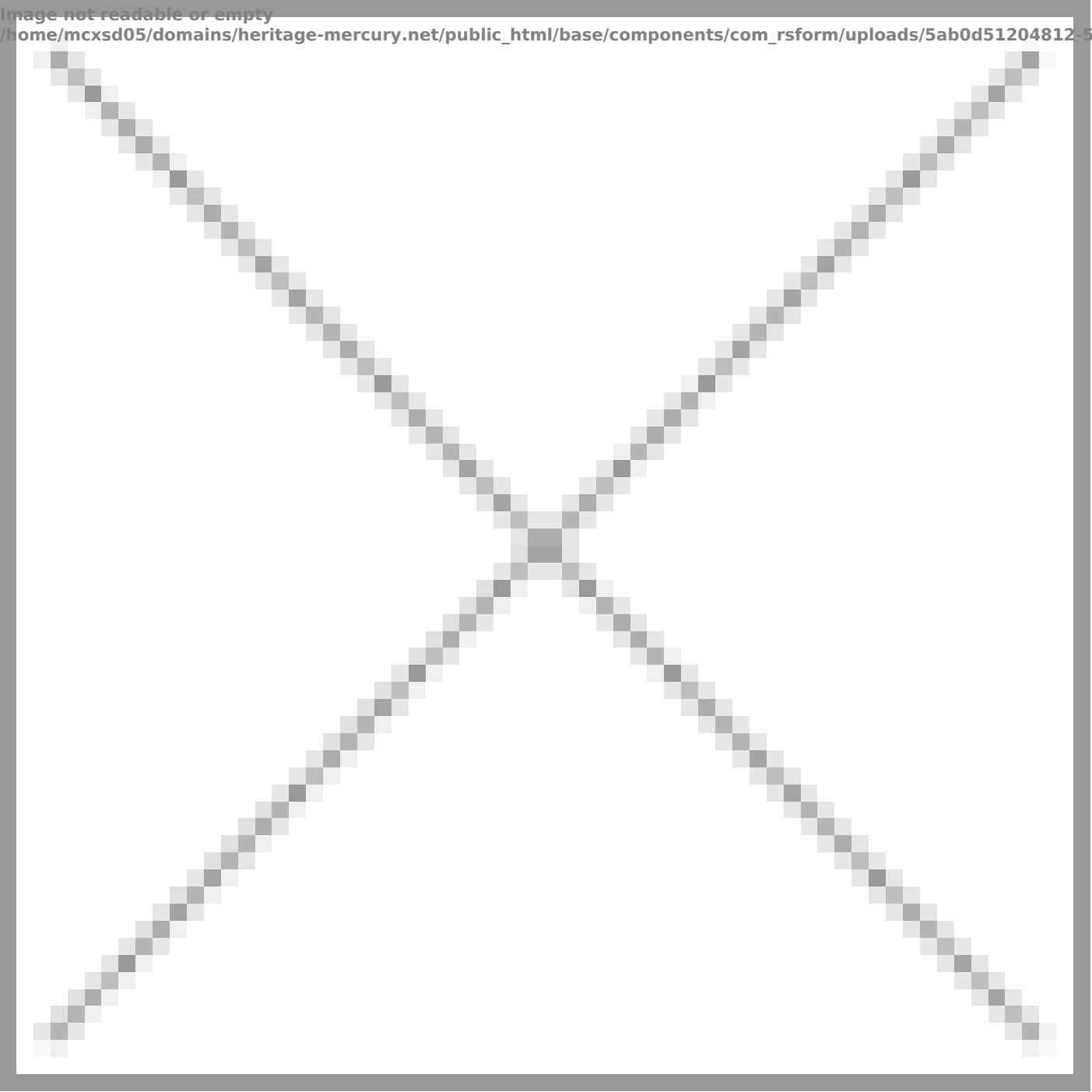
Ime predmeta 1	ŽGALNE POSODE ZA CINABARITNO RUDO (ZBIRKA)
Ime predmeta 2	/
ID številka / EŠD	002.269.Idrija
Upravljavec	Mestni muzej Idrija, Prelovčeva 9, 5280 Idrija
Lastništvo	Javno
Lastnik	Občina Idrija, Mestni trg 1, 5280 Idrija
ID številka / EŠD	510:IDR;RZ-71-RZ-87, RZ-367, RZ-717
Klasifikacija dediščine	Rudnik, Topilnica / Topilništvo, žganje rude

OPIS

Kratek opis	V zbirko je zajetih 18 žgalnih lončenih posod (retort). Sestavljene so iz dveh delov, in sicer iz podloške in posode. Zgornji večji del imajo podolgovate oblike. Na zadnji četrtini opisanega dela imajo žgalne posode oblikovan polkrožni rob (prstan). Od tu se žgalne posode nekoliko zožijo in lijakasto preidejo v drugi del, ki ima obliko manjše posode. Posode so osno simetrične oblike, koničaste. Na spodnjem delu imajo premer ožji. Na tem delu so nasajene predloške. Rob predloške lepo sede na zgornji rob posode. Žgalne posode so svetlo rjave barve, vidne pa imajo sledi saj. V nekaterih primerih se predloške niso ohranile, so se ohranile le delno, v enem primeru pa so se ohranile v celoti.
Mere	18 žgalnih posod različnih dimenzij.

Materiali	Lončarska glina
Datacija	Sredi 16. stoletja – prva polovica 17. stoletja.
Avtor / Proizvajalec	Rudnik živega srebra Idrija.

Slikovne priloge

Prvotna raba

Žganje cinabaritne rude v lončenih posodah je nadgradilo prvotno žganje v kopah. V uporabo je prišlo v 16. stoletju in je v rabi ostalo naslednjih 150 let. Po opisu rudarskega strokovnjaka Georgius Agricola (De re metallica) so okoli 1000 lončenih posod napolnili z zdrobljeno rudo (okoli 1,5 kg). Nato so jih obrnili in poveznili na drugo lončeno posodo (recipient). Špranjo med obema posodama so zalepili z glino. Recipient so še zasuli s peskom ali zemljo. Nad posode, ki so morale iz zemlje, so naložili drva in jih zažgali. Pod vplivom vročine (okoli 600°C, 12–24 ur) je v zgornjih posodah ruda začela razpadati v živo srebro in žveplene hlape. Po ohladitvi se je metalčno živo srebro nabralo v spodnji posodi. Med žganjem so bile izgube živega srebra velike. Posod niso uporabili več kot trikrat, te so namreč med žganjem pogostokrat pokale. V Idriji so jih letno imeli na zalogi 50.–60.000.

Sedanja raba

Skupno 18 žgalnih posod se ohranjajo, varujejo in prezentirajo kot pomembna dediščina rudarjenja v Idriji z izjemnimi univerzalnimi vrednotami. Predmeti so del rudarske zbirke Mestnega Muzeja Idrija. V opis je vključenih osemnajst žgalnih posod, ki so po večini v celoti ohranjene. V manjši meri si lahko obiskovalci opisane predmete ogledajo v okviru stalne muzejske razstave, »Pet stoletij rudnika živega srebra in mesta Idrija«. Ostali pa se po večini nahajajo v depozitu in jih je mogoče uporabiti za občasne muzejske razstave. Obenem se lahko uporabijo za različne oblike promocije dediščine živega srebra.

Prvotna lokacija

Žgalnice v okolici Idrije (na podlagi ostankov je bilo evidentiranih 20 lokacij).

Sedanja lokacija

Mestni muzej Idrija, grad Gewerkenegg (razstavni prostor 9); Mestni muzej Idrija, Depo, Prelovčeva 2.

STANJE OHRANJENOSTI

Zgodovina opravljenih posegov

Predmeti so ustrezno konservirani. Dodatni posegi niso potrebni. Varovanje v prostoru je urejeno.

Sedanje stanje

dobro

Potrebni ukrepi

Redno obdobjno vzdrževanje.

DOKUMENTACIJA

Naslov / zbirka / povezave itd., kjer so dostopne podrobnejše informacije

- Inventarna knjiga Mestnega muzeja Idrija;
- Kavčič, Ivica. Živo srebro: Zgodovina idrijskega žgalništva. Založba Bogataj, Idrija, 2008;
- Kavčič, Ivica. Proizvodnja živosrebrvih spojin pri idrijskem rudniku skozi stoletja. Idrijski razgledi, 61/2, 2016, str. 60–76.

Izpolnjevalec

Mestni muzej Idrija

Izpolnjeval je

Miha Kosmač

Datum objave

12. 3. 2018

Datum urejanja

Never